

چشم‌انداز اقتصادی جهان در دوره پس از کرونا

از نگاه صندوق بین‌المللی پول

براساس آخرین گزارش صندوق بین‌المللی پول از چشم‌انداز اقتصاد جهان در دوره پس از کرونا، اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۱، دارای وضعیتی نامطلوب پیش‌بینی شده است. از نگاه این نهاد بین‌المللی، در سال ۲۰۲۱ اقتصاد جهان شاهد کاهش رشد جهانی، میزان مصرف و خدمات و میزان تجارت خواهد بود و کسری مالی، نرخ تورم و قیمت کالاهای غیرسوختی در سطح جهان افزایش خواهد داشت. توصیه‌های سیاستی صندوق بین‌المللی پول به کشورها، ارتقای سطح خدمات درمانی، معافیت‌های مالیاتی برای افراد و بنگاه‌ها، کمک‌های معیشتی، اعطای بیمه بیکاری و اعطای ضمانتنامه‌های اعتباری موقت برای بنگاه‌هاست که موفقیت بیشتر در به‌کارگیری این سیاست‌ها نیازمند شناخت دقیق و سیاست‌گذاری برحسب شرایط خاص هر کشور است. به‌موازات این اقدام‌ها، در کشورهایی که با محدودیت‌های مالی روبه‌رو هستند، تجدیدنظر در هزینه‌ها و درآمدهای دولت و جهت‌دهی دوباره آنها توصیه شده است.

همه‌گیری COVID-19 تأثیر منفی بیشتری در فعالیتهای اقتصادی داشته است و پیش‌بینی می‌شود روند بهبودی تدریجی‌تر از آن چیزی باشد که قبلاً پیش‌بینی شده بود. در گزارش پیش‌رو، تلاش شده است چکیده‌ای از مهم‌ترین تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌های صورت گرفته در آخرین گزارش منتشر شده توسط صندوق بین‌المللی پول مربوط به ژوئن ۲۰۲۰ ارائه شود. این گزارش در دو بخش اثر بحران COVID-19 بر اقتصاد جهان و اولویت‌های سیاستی تهیه شده است. در پایان، جمع‌بندی و راهکارها ارائه می‌شود.

۱- اثر بحران COVID-19 بر اقتصاد جهان
داده‌های اقتصادی موجود حاکی از کاهش بی‌سابقه فعالیت‌های اقتصادی جهان به دلیل بیماری همه‌گیر COVID-19 است. در ادامه، تأثیر بحران کرونا بر بخش‌های مختلف اقتصادی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

صندوق بین‌المللی پول (IMF) یک نهاد معتبر جهانی است که در راستای تقویت همکاری‌های پولی جهانی، تضمین ثبات مالی، تسهیل تجارت بین‌المللی، ترویج اشتغال بالا، رشد اقتصادی پایدار و کاهش فقر در سرتاسر جهان تلاش می‌کند. تهیه گزارش و ارائه چشم‌انداز از متغیرهای کلان اقتصادی و توصیه‌هایی برای بهبود شرایط اقتصادی کشورها از مهم‌ترین وظایف این صندوق به شمار می‌آید. گزارش‌های منتشر شده از سوی صندوق بین‌المللی پول می‌تواند برای سرمایه‌گذاران سندی معتبر باشد تا با استفاده از آن نسبت به نحوه فعالیت‌های اقتصادی خود در کشورها تصمیم بگیرند. علاوه بر این، این گزارش‌ها می‌تواند با به تصویر کشیدن آینده اقتصادی، قدرت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی بلندمدت و کوتاه‌مدت را به مسئولان بدهد. براساس آخرین گزارش صندوق بین‌المللی پول از چشم‌انداز اقتصادی جهان، در نیمه نخست سال ۲۰۲۰،

- تولید ناخالص داخلی

صندوق بین‌المللی پول همچنین پیش‌بینی کرده است که بخش بزرگی از کشورها در سال ۲۰۲۰ در مقایسه با زمان وقوع بحران مالی ۲۰۰۹، رشد تولید ناخالص داخلی منفی را تجربه خواهند کرد. نمودار شماره ۱، رشد ناخالص داخلی سرانه جهان و میزان منفی بودن آن را در کشورهایی که تولید ناخالص داخلی سرانه آنها با رشد منفی مواجه بوده است، از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۲۱ نشان می‌دهد. همان‌طور که از نمودار مشخص می‌شود، براساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، برخی کشورها رشد تولید ناخالص ۶- درصد را در سال ۲۰۲۱ تجربه خواهند کرد و رشد تولید ناخالص داخلی جهان از ۴/۴- درصد در سال ۲۰۲۰ به حدود ۴ درصد در سال ۲۰۲۱ خواهد رسید.

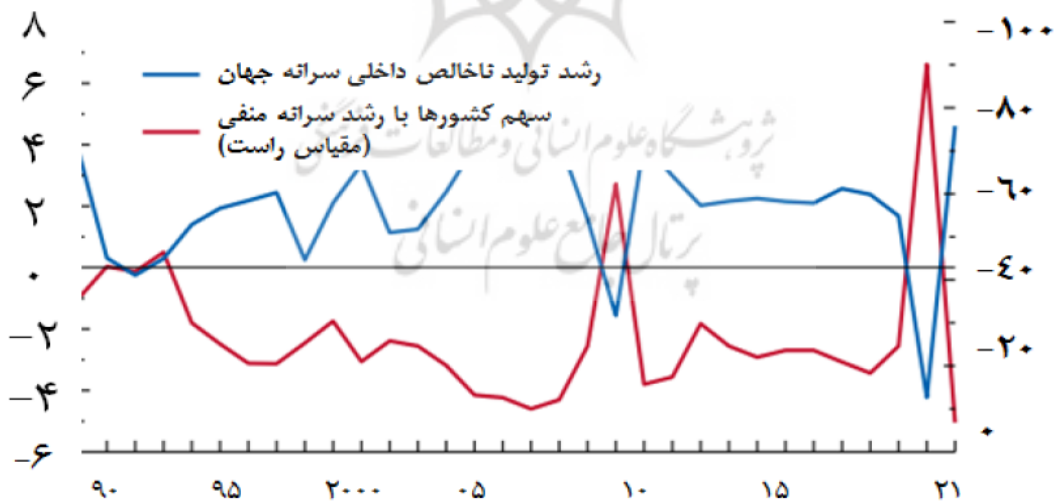
براساس تحلیل صندوق بین‌المللی پول، در سه‌ماهه نخست سال ۲۰۲۰، تولید ناخالص داخلی بدتر از حد انتظار بود.^۱ رشد جهانی نیز در سال ۲۰۲۰ حدود ۴/۴- درصد پیش‌بینی شده است. این رقم حدود ۱/۹ درصد پایین‌تر از پیش‌بینی چشم‌انداز آوریل ۲۰۲۰ است. انتظار می‌رود رشد جهانی در سال ۲۰۲۱ به ۵/۴ درصد افزایش یابد.

جدول ۱- چشم‌انداز اقتصاد جهان (رشد)

شرح	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹
چشم‌انداز اقتصاد جهان	۵/۴	-۴/۴	۲/۹
اقتصادهای پیشرفته	۴/۸	-۸/۰	۱/۷
ایالات متحده آمریکا	۴/۵	-۸/۰	۲/۳
اقتصادهای درحال توسعه و نوظهور	۵/۹	-۳	۳/۷
چین	۸/۲	۱/۰	۶/۱

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ژوئن ۲۰۲۰.

نمودار ۱- رشد جهانی تولید ناخالص داخلی سرانه

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ژوئن ۲۰۲۰.

۱- البته، معهود استثنایی هم در بین بازارهای نوظهور (شامل شیلی، چین، هند، مالزی و تایلند) و هم در بین اقتصادهای پیشرفته (شامل استرالیا، آلمان و ژاپن) وجود داشته است.

آوریل ۲۰۲۰ به ۴/۲ درصد رسید. همچنین رشد قیمت مصرف‌کننده که در اقتصادهای پیشرفته از ۱/۴ درصد در سال ۲۰۱۹ به ۰/۳ درصد در سال ۲۰۲۰ رسید، در سال ۲۰۲۱ به ۱/۱ درصد خواهد رسید. این رقم برای اقتصادهای در حال توسعه از ۴/۴ درصد در سال ۲۰۲۰ به ۵/۴ درصد در سال ۲۰۲۱ تغییر خواهد یافت. در ایران، رشد قیمت مصرف‌کننده در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به ترتیب ۳۴/۲ و ۳۳/۵ درصد خواهد بود. هرچند در نگاه اول این کاهش قیمت‌ها برای مصرف‌کنندگان اتفاقی مثبت به نظر می‌رسد، اما کاهش شدید قیمت‌ها می‌تواند به ضرر کل اقتصاد باشد، زیرا خانوارها به دلیل انتظار کاهش بیشتر قیمت‌ها خرید خود را کاهش می‌دهند و شرکت‌ها نیز به دلیل کم شدن فرصت‌های سودآوری، سرمایه‌گذاری‌هایشان را به تعویق می‌اندازند. در این شرایط ممکن است دولت‌ها با تزریق پول بدون پشتوانه به اقتصاد موجب تورم و از بین رفتن ارزش پول رایج خود شوند.

جدول ۳- رشد قیمت مصرف‌کننده (درصد)

شرح	۲۰۱۹ (تحقق یافته)	۲۰۲۰ (برآورد شده)	۲۰۲۱ (پیش‌بینی شده)
اقتصادهای پیشرفته	۱/۴	۰/۳	۱/۱
اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه	۵/۱	۴/۴	۴/۵
ایران	۴۱/۱	۳۴/۲	۳۳/۵

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، آوریل و ژوئن ۲۰۲۰.

تمام وقت، با فرض یک هفته کاری ۴۸ ساعته در فصل پایانی سال ۲۰۱۹ است. براساس اعلام سازمان بین‌المللی کار، از هر پنج نفر بیش از چهار تن، یعنی ۸۱ درصد از نیروی کار ۳/۳ میلیارد نفری جهان در حال حاضر به صورت کاملاً تعطیل یا نیمه‌تعطیل درآمده است.

صندوق بین‌المللی پول در آخرین گزارش خود که در آن به تولید ناخالص واقعی داخلی ایران اشاره کرده، رشد اقتصاد ایران را در سال ۲۰۲۰، ۶- درصد پیش‌بینی و برآورد کرده است که در سال ۲۰۲۱ اقتصاد ایران شاهد نرخ رشد مثبت ۳/۱ درصد خواهد بود.

جدول ۲- تولید ناخالص داخلی واقعی ایران (برحسب درصد)

کشور	۲۰۱۹ (تحقق یافته)	۲۰۲۰ (برآورد)	۲۰۲۱ (پیش‌بینی)
ایران	-۷/۶	-۶	۳/۱

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، آوریل ۲۰۲۰.

- تورم

پس از شیوع بیماری کرونا، تورم نیز افزایش یافته، به گونه‌ای که متوسط تورم در اقتصادهای پیشرفته که در پایان سال ۲۰۱۹ حدود ۱/۳ درصد کاهش داشت، از آوریل ۲۰۲۰ به ۰/۴ درصد (نسبت به سال گذشته) رسید و در اقتصادهای نوظهور که نرخ تورم در پایان سال ۲۰۱۹ حدود ۱/۲ درصد کاهش یافته بود، در

- بازار کار

بازار جهانی کار تحت تأثیر بیماری کرونا به شدت آسیب دیده است، به گونه‌ای که در مجموع، در فصل نخست سال ۲۰۲۰، ساعات کاری در سطح جهان ۴/۵ درصد کاهش یافته که این مقدار معادل از دست رفتن ۱۳۰ میلیون شغل

جدول ۵- نرخ بیکاری در ایران (درصد)

کشور	۲۰۱۹ (تحقق‌یافته)	۲۰۲۰ (برآورد شده)	۲۰۲۱ (پیش‌بینی شده)
ایران	۱۳/۶	۱۶/۳	۱۶/۷

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، آوریل ۲۰۲۰.

علاوه بر این، در کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط، حدود ۵۰ تا ۹۰ درصد مشاغل، غیررسمی هستند. افراد مشغول در مشاغل غیررسمی از مزایایی مانند بیمه درمانی، بیمه بیکاری و مرخصی با حقوق برخوردار نیستند. این افراد برای هزینه‌های روزمره زندگی نیازمند کار روزانه هستند. بنابراین، تعطیلی مشاغل موجب می‌شود زندگی خانواده این گروه از افراد در معرض تهدید و خطر جدی قرار بگیرد.

- بازار مالی

با شیوع ویروس کرونا در نقاط مختلف جهان، قیمت دارایی‌های پرریسک با سرعت زیادی شروع به سقوط کرد، اما قیمت دارایی‌های امن، مانند طلا و اوراق خزانه‌داری ایالات متحده آمریکا افزایش یافت. همچنین بخش‌هایی مانند خطوط هوایی، حمل‌ونقل، هتل‌ها و رستوران‌ها و بازار انرژی که بیشتر تحت تأثیر اقدام‌های مهار ویروس کرونا قرار دارند، تحت فشار شدید قرار گرفتند. براساس گزارش‌های پیشین صندوق بین‌المللی پول، پس از شیوع ویروس کرونا، بازارهای سهام با افت ۲۰ درصدی، تنها در ۶۰ جلسه معاملاتی، سریع‌ترین سقوط را در تاریخ تجربه کردند.

جدول ۴- درصد کاهش مجموع ساعات کاری در سطح جهان و برحسب منطقه و گروه درآمدی (در مقایسه با فصل پایانی ۲۰۱۹)

شرح	فصل اول ۲۰۲۰	فصل دوم ۲۰۲۰
جهان	۴/۵	۱۰/۵
آفریقا	۱/۵	۹/۶
آمریکا	۱/۳	۱۲/۴
کشورهای عربی	۱/۸	۱۰/۳
آسیا و اقیانوسیه	۶/۵	۱۰/۰
اروپا و آسیای میانه	۱/۹	۱۱/۸
کشورهای کم‌درآمد	۱/۶	۸/۸
کشورهای با درآمد متوسط به پایین ^۱	۱/۹	۱۲/۵
کشورهای با درآمد متوسط به بالا ^۲	۸/۶	۸/۷
کشورهای با درآمد بالا	۱/۶	۱۱/۶

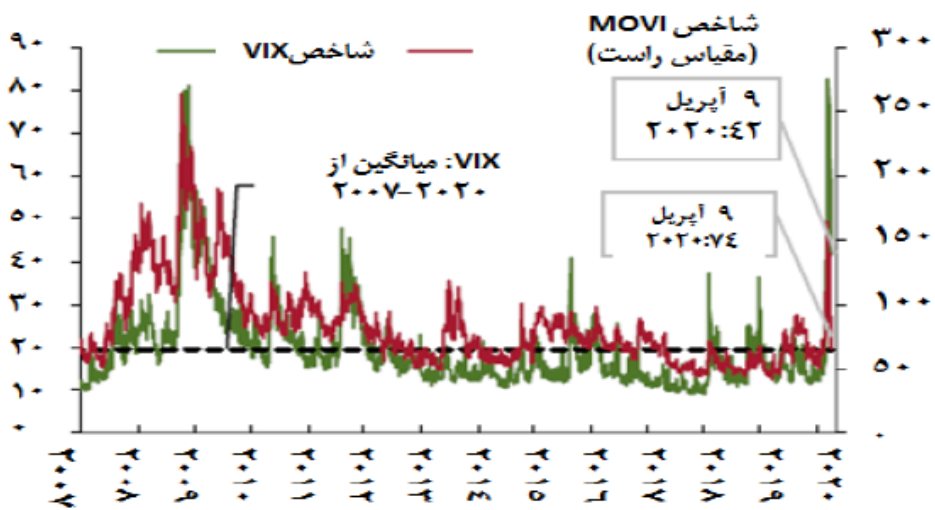
مأخذ: صندوق بین‌المللی پول.

براساس تحلیل صندوق بین‌المللی پول، هرچند افزایش نهایی نرخ بیکاری در سال ۲۰۲۰ به چگونگی عملکرد اقتصاد جهان در زمینه حفظ شغل‌های موجود و افزایش تقاضای نیروی کار در دوره پس از کرونا بستگی دارد، اما براساس پیش‌بینی این صندوق، نرخ بیکاری در کشورهای اروپای پیشرفته، در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به ترتیب ۹/۲ و ۷/۹ درصد خواهد بود. در ایالات متحده آمریکا، نرخ بیکاری در سال ۲۰۲۰ به ۱۰/۴ درصد و در سال ۲۰۲۱ به ۹/۱ درصد خواهد رسید. براساس برآورد صندوق بین‌المللی پول نرخ بیکاری در ایران در سال ۲۰۲۰ به ۱۶/۳ درصد و در سال ۲۰۲۱ به ۱۶/۷ درصد افزایش خواهد یافت.

1- Lower-middle Income Countries

2- Upper-middle Income Countries

نمودار ۲- شاخص نوسانات (پس از شیوع بیماری کرونا)

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول.

شرکت‌هایی قرار دهند که دارای مشکلات اقتصادی هستند. به توصیه صندوق بین‌المللی پول، بانک‌های مرکزی باید از طریق عملیات بازار باز، گسترش وام‌های طولانی‌مدت و اقدام‌هایی دیگر از این قبیل، از شرکت‌ها و بنگاه‌ها حمایت کنند. تسهیل سیاست پولی ضمن اینکه هزینه‌های دریافت وام خانوارها را کاهش می‌دهد، از تقاضا و اعتماد به نفس حمایت می‌کند. به پیشنهاد صندوق بین‌المللی پول برای مقابله با آثار اقتصادی کرونا، اعطای تسهیلات اعتباری فوری و استفاده از سایر ابزارهای تأمین مالی فوری می‌توانند به‌عنوان روش‌های تأمین مالی سریع مورد استفاده قرار بگیرند.

در مواجهه با سیاست‌های پولی پراکنده برای مقابله با کندی اقتصاد، اجرای سیاست‌های مالی می‌تواند مؤثر واقع شود. در زمینه سیاست‌های مالی نیز در چنین شرایطی، دولت‌هایی که فضای مالی مناسبی دارند و تحت فشار سرمایه‌گذاری‌های عمومی هستند، باید با کاهش نرخ بهره از شرایط مالی

براساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، انتظار می‌رفت شرایط دشوار اقتصادی در بازارهای سرمایه برای نیمه نخست سال ۲۰۲۰ همچنان پابرجا بماند، اما در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ بهبود یابد.

- سیاست‌های پولی و مالی

پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد، با فرض اینکه بانک‌های مرکزی رویه‌های کنونی خود را حفظ کنند، کسری مالی و نسبت بدهی‌ها در سطح جهان در طول دوره ۲۰۲۰-۲۰۲۱ به‌طور قابل توجهی افزایش خواهد یافت و سطح بالای بدهی و کسری مالی قابل ملاحظه، در موارد بسیاری موجب محدود شدن فضای تحریک مالی خواهد شد. با شیوع بیماری کرونا، سیاست پولی بانک‌های مرکزی این شد که بکوشند با فراهم کردن نقدینگی لازم از عملکرد بازار حمایت کنند و فشار بودجه را کاهش دهند. همچنین سعی کردند از بانک‌ها پشتیبانی نقدی کنند. در این شرایط، پرداخت وام به بانک‌ها حیاتی به نظر می‌آید. بانک‌ها باید این وام‌ها را در اختیار

✓ تعویق پرداخت‌های مالیاتی بنگاه‌های متأثر از بحران.

✓ بسته مالی دو تریلیون دلاری که برابر با حدود ۱۰ درصد از GDP آمریکاست.

✓ حمایت مستقیم از خانوارها، کارگران و بنگاه‌های کوچک و متوسط متأثر از بحران کرونا.

- قیمت کالاها

در خصوص قیمت کالاها، متوسط قیمت هر بشکه نفت در سال ۲۰۲۰ حدود ۳۶/۲ دلار و در سال ۲۰۲۱ حدود ۳۷/۵ دلار برآورد شده است. هرچند انتظار می‌رود قیمت‌ها به ۴۶ دلار افزایش یابد، اما هنوز هم حدود ۲۵ درصد پایین‌تر از میانگین سال ۲۰۱۹ است. درباره کالاهای غیرسوختی نیز انتظار می‌رود قیمت کالاها بسیار سریع‌تر از آنچه در چشم‌انداز آوریل ۲۰۲۰ پیش‌بینی شده بود، افزایش یابد.

جدول ۶- قیمت کالاها (دلار آمریکا)

کالا	۲۰۲۰ (برآورد شده)	۲۰۱۹ (تحقق یافته)	۲۰۲۱ (پیش‌بینی شده)
نفت	-۴۱/۱	-۱۰/۲	۳/۸
کالاهای غیرسوختی	۰/۲	۰/۸	۰/۸

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ژوئن ۲۰۲۰.

- تجارت جهانی

در زمینه تجارت نیز برآورد می‌شود رشد تجارت جهانی در سال جاری به حدود ۱۱/۹- درصد برسد که نشان‌دهنده تقاضای پایین برای کالاها و خدمات از جمله گردشگری است. البته، پیش‌بینی می‌شود، با افزایش تدریجی تقاضای مصرف داخلی در سال آینده، رشد تجارت به ۸ درصد افزایش یابد.

مطلوب کنونی استفاده کنند. هزینه‌های مالی باید با هدف افزایش ظرفیت رشد بلندمدت و حمایت از توسعه پایدار از طریق سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فیزیکی و دیجیتال، آموزش و بهداشت، تحقیق و توسعه و انتقال به یک اقتصاد کم‌کربن انجام شود. با توجه به اینکه تقاضای کل در سطح جهان کاهش یافته است، اقدام‌های محرک مالی آثار مثبت سرریز بر سایر نقاط جهان خواهد داشت.

در کشورهایی که فضای مالی محدود دارند، در صورت تحقق خطرات نزولی برای رفع رکودهای غیرقابل پیش‌بینی، باید تسهیل سیاست مالی بیشتری در نظر گرفته شود. اقدام‌های مالی می‌توانند رشد نابرابری‌ها را در یک کشور کاهش دهند و از رشد اقتصادی فراگیرتر حمایت کنند. به‌طور معمول سیاست‌های توزیع مجدد با تقویت سیستم‌های مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی و اصلاح اداره امور مالیاتی (معرفی مالیات الکترونیکی) ممکن می‌شود.

به‌طور کلی از آنجا که در شرایط کنونی در بسیاری از کشورها امکان تسهیل سیاست‌های مالی و پولی برای جبران کندی اقتصاد جهانی محدود است، کارآیی در سیاست‌گذاری می‌تواند نقش بسیار مهمی در کنترل اوضاع داشته باشد. برخی از سیاست‌های پولی، اعتباری و مالی اقتصادهای پیشرفته دنیا در پاسخ به بحران کرونا عبارت‌اند از:

- ✓ سیاست پولی انبساطی، شامل خرید اوراق دولتی توسط بانک مرکزی.
- ✓ سیاست فعال اعتباری و اعطای خط اعتباری به بنگاه‌ها به‌منظور جلوگیری از تشدید بحران.

جدول ۷- حجم تجارت جهانی

شرح	۲۰۱۹ (تحقیق یافته)	۲۰۲۰ (برآورد شده)	۲۰۲۱ (پیش‌بینی شده)
جهان	۰/۹	-۱۱/۹	۰/۸
اقتصادهای پیشرفته	۱/۵	-۱۳/۴	۷/۲
اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه	۰/۱	-۹/۴	۹/۴

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ژوئن ۲۰۲۰.

که ضمن فراهم‌سازی و ارتقای سطح خدمات درمانی، هم‌زمان با بازگشایی فعالیت‌های اقتصادی، باید به تدریج توجه از حمایت از مشاغل و محافظت از بنگاه‌ها به سمت تسهیل در بهبود و رفع موانع در زمینه به‌کارگیری مجدد کارگران معطوف شود. هرچند ممکن است بالا رفتن بدهی‌های کشورهای، در میان‌مدت، امکان حمایت مالی از نیروی کار را دچار مشکل کند.

در اقتصادهایی که موج ابتلا و همه‌گیری ویروس هم‌چنان بالاست باید تعطیلی مشاغل و فعالیت‌ها ادامه داشته باشد. معافیت مالیاتی موقت برای افراد و شرکت‌ها، پرداخت کمک‌هزینه به کارگرانی که در مرخصی به سر می‌برند و اقدام‌هایی از این قبیل باید متناسب با شرایط خاص هر کشوری در اولویت قرار گیرد. ضمانتنامه‌های اعتباری موقت، به‌ویژه برای شرکت‌های کوچک و متوسط و تغییر ساختار وام‌دهی می‌تواند به حفظ مشاغل کمک کند. افزایش هزینه‌های استقراض، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های عمومی یا کاهش مالیات کل ممکن است در تحریک تقاضا در اقتصاد مؤثر باشد. در اقتصادهایی که بیماری در آنها کنترل شده است و در حال بازگشایی هستند، اقدام‌های حمایتی مانند کمک‌های معیشتی، بیمه بیکاری، ضمانتنامه اعتباری برای بنگاه‌ها و تعلیق دریافت بدهی‌های آنها، باید به تدریج حذف شوند تا موجب ضرر ناگهانی و ورشکستگی اقتصاد نشود. علاوه بر این، در اقتصادهایی که بازگشایی شده‌اند

برآوردهای پیشین صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد تجارت خارجی ایران در سال ۲۰۲۰، ۱۶ میلیارد دلار کاهش خواهد یافت و به ۷۰ میلیارد دلار خواهد رسید. شیوع بیماری کرونا صادرات ایران را به کشورهای همسایه محدود کرده است. تراز حساب جاری ایران از ۰/۱- درصد در سال ۲۰۱۹ به ۴/۱- در سال ۲۰۲۰ خواهد رسید.

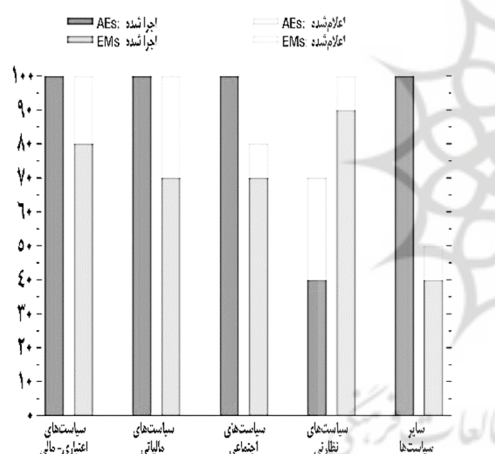
۲- اولویت‌های سیاستی

بنابر تحلیل صندوق بین‌المللی پول برخی اقدام‌های سیاستی مانند کاهش ساعات کاری، دادن مرخصی موقت به کارگران، حمایت مالی از بنگاه‌ها و اقدام‌های نظارتی برای اطمینان از تأمین اعتبار آنها، در بعضی از کشورها باعث کاهش خسارت‌های اقتصادی ناشی از بحران کرونا شده است. ثبات در بازار نفت در هفته‌های اخیر نیز در این زمینه مؤثر واقع شده است. هرچند اقتصادهای متکی بر درآمدهای نفتی با چالش‌های طولانی‌مدت روبه‌رو خواهند بود. آنچه باید در اولویت برنامه‌های سیاستی قرار گیرد، این است

نکته‌ای که باید به آن توجه کرد، این است که عملکردهای حمایتی و سیاست‌های اقتصادی در اقتصادهای مختلف متفاوت است (نمودار شماره ۳). هرچند میزان موفقیت این اقدام‌ها بسته به ماهیت شوک و شرایط خاص کشور متفاوت است، اما به حفظ روابط اقتصادی کمک می‌کنند و موجب می‌شوند فعالیت‌های اقتصادی در دوره پساکرونا، سریع‌تر به حالت عادی برگردند.

نمودار ۳- انواع سیاست‌ها^۱ برای مقابله با ویروس کرونا (درصد کشورها)

توضیح: AEs= اقتصادهای پیشرفته و EMS= اقتصادهای نوظهور
مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، آوریل ۲۰۲۰.

جمع‌بندی و راهکارها

با توجه به تحلیل صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصاد جهان پس از شیوع بیماری کرونا، در سال ۲۰۲۰، ۴/۴- درصد خواهد بود. با شیوع ویروس کرونا اقتصاد جهان دچار تورم شد. نرخ رشد تجارت

باید اقدام‌های حمایتی برای آموزش کارگران به منظور اشتغال در بخش‌هایی که تقاضا وجود دارد، اجرا شود.

به‌طور کلی براساس استانداردهای سازمان بین‌المللی کار در حوزه سیاست‌گذاری برای مبارزه با کرونا در زمینه اشتغال، باید چهار اصل اساسی رعایت شود که عبارت‌اند از:

- پویاسازی اقتصاد و اشتغال از طریق سیاست مالی فعال، سیاست پولی مناسب، اعطای وام و پشتیبانی مالی از بخش‌های خاص از جمله بخش بهداشت.

- حمایت از بنگاه‌ها، مشاغل و درآمدها از طریق گسترش حمایت‌ها و تأمین اجتماعی همگانی، عملی کردن اقدام‌های مربوط به حفظ مشاغل و اعطای کمک‌های مالی/ مالیاتی و مواردی از این قبیل برای بنگاه‌ها.

- محافظت از کارگران در محل کار از طریق افزایش ایمنی و بهداشت شغلی، دورکاری، جلوگیری از تبعیض و اخراج و دادن مرخصی کاری.

- انجام گفت‌وگوهای اجتماعی برای یافتن راه‌حل از طریق افزایش ظرفیت و تقویت مقاومت تشکلهای کارگری و کارفرمایی، افزایش ظرفیت و توانایی دولت‌ها و سرانجام تقویت گفت‌وگوهای اجتماعی و نهادها و فرآیندهای مربوط به روابط کاری.

۱- سیاست‌های مالیاتی شامل کاهش مالیات، معافیت مالیاتی و تمدید مهلت‌های پرداخت است. سیاست‌های اجتماعی شامل مزایای بیکاری، کمک به مرخصی افراد بیمار، نقل و انتقال‌های نقدی و کوپن (کالابریج) است. سیاست‌های نظارتی شامل کنترل قیمت‌ها، اشتغال و محدودیت‌های تجارت است. سیاست‌های دیگر، سرمایه‌گذاری‌های عمومی و یارانه‌های بنگاه‌ها را شامل می‌شود.

- جهانی نزولی شد و سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی نسبت به دو دهه گذشته به حدود ۴۰ درصد کاهش یافت. براساس مطالعات سازمان بین‌المللی کار، ویروس کرونا به تعطیلی کامل یا جزئی مشاغل منجر شده است. براساس تازه‌ترین گزارش صندوق بین‌المللی پول پس از شیوع ویروس کرونا بازارهای سهام سریع‌ترین سقوط را در تاریخ تجربه کردند. براساس پیش‌بینی این صندوق، انتظار می‌رود شرایط دشوار اقتصادی برای اقتصادهای پیشرفته و نوظهور بازار برای نیمه نخست سال همچنان پابرجا بماند. براساس پیش‌بینی مسیر همه‌گیری، برآورد می‌شود شرایط مالی در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ بهبود یابد. با وجود سیاست‌های پولی انبساطی و تسهیل وام‌گیری، سرمایه‌گذاری مولد در بسیاری از کشورها طی دهه پیشین ناکافی بوده است. این وضعیت با شیوع بیماری کرونا می‌تواند بدتر هم شود. برای حل این چالش‌ها، به ترکیبی متوازن از سیاست‌ها، به‌ویژه کاربرد گسترده‌تر سیاست مالی در کنار سیاست پولی انبساطی با هدف تسریع رشد اقتصادی نیاز است. در مجموع، می‌توان وظایف، اقدام‌ها و توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول را برای کنترل تبعات اقتصادی شیوع ویروس کرونا به صورت زیر خلاصه کرد:
- اعمال معافیت یا تنفس مالیاتی.
 - اعطای اعتبارات کوتاه‌مدت به کسب و کارها.
 - توزیع یارانه.
 - تأمین مالی اضطراری از طریق تسهیلات اعتباری سریع.
- کمک‌های فنی برای اجرای سیاست‌های جامع کلان اقتصادی.
 - ایجاد و ساماندهی مؤسسه‌های پولی، مالی و مبادله‌ای.
 - ارائه کمک‌های فنی و آموزشی.
- درباره چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۰ می‌توان گفت، شیوع بیماری کرونا همراه با تشدید تحریم‌های آمریکا و کاهش قیمت نفت و محصولات پتروشیمی، کاهش درآمدهای مالیاتی، عمیق‌تر شدن رکود بخش خدمات، رکود عمیق تولید و کاهش قدرت خرید مردم و به تبع آن، کاهش تقاضای مصرفی داخلی و افزایش نرخ ارز، اقتصاد ایران را به شدت شکننده کرده است. برای گذر از این دوره، دولت باید مطابق با توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول و متناسب با شرایط داخلی کشور، اقدام‌های زیر را در دستور کار خود قرار دهد:
- دولت باید در حوزه سلامت و بهداشت عمومی برای کنترل ویروس و جلوگیری از شیوع مجدد آن، ابزارهای لازم را به کار گیرد و برای پشتیبانی از نظام مراقبت سلامت جامعه سیاست‌های هدفمند را تدوین و اجرا کند. استمرار تعطیلی مراکز عمومی، ممانعت از برگزاری تجمعات غیرضروری، الزام افراد و نهادها به استفاده از ابزارهای بهداشتی و تهیه و توزیع رایگان ابزارهای بهداشتی بین افراد، الکترونیکی کردن امور اداره‌ها و مؤسسه‌ها از جمله این سیاست‌ها هستند.

- برای پشتیبانی از اقشار کم‌درآمد جامعه و بنگاه‌ها و فعالان متأثر از بحران کرونا، دولت باید تقویت ظرفیت اعتباردهی بانک‌ها، بخشش یا تخفیف مالیاتی را در دستور کار قرار دهد.
 - دولت می‌تواند برای خروج از رکود و تقویت تقاضای کل، با اتکاب به بازار سرمایه، سرمایه‌گذاری را افزایش دهد. بازار سرمایه ایران بیشتر روی بازار ثانویه متمرکز است. باید با اتکاب به منابع موجود در بازار سرمایه با پیشتازی سهام‌داران بزرگ دولتی و شبه‌دولتی، مانند صندوق‌ها و سهام‌داران عمده شرکت‌های بزرگ، سرمایه‌گذاری در پروژه‌های جدید انجام گیرد.
 - در راستای توصیه صندوق بین‌المللی پول برای تقویت ظرفیت اعتباردهی بانک‌ها، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باید اعطای اعتبار به بانک‌ها و تزریق منابع به آنها را در دستور کار خود قرار دهد.
 - با عنایت به شرایط خاص کشور، دولت باید به محدودیت‌های ارزی توجه کند و بر قراردادهای خارجی که برخی شرکت‌ها برای توسعه طرح‌های خود منعقد می‌کنند، نظارت دقیق به عمل آورد و در شرایطی که امکان ساخت داخلی برای این پروژه‌ها یا حداقل امکان داخلی‌سازی آنها با مشارکت شرکت‌های خارجی وجود داشته باشد، مانع عقد این قراردادها و اختصاص
- وام ارزی به آنها شود، تا بحران ارزی کشور عمیق‌تر نشود.
- اصلاح قوانین مالیاتی، وضع مالیات برای بخش‌های غیرمولد، وضع مالیات بر دارایی‌های غیرمولد و دیجیتالی‌تر شدن نظام مالیاتی می‌تواند به خروج کشور از شرایط بحرانی کمک زیادی کند.

